

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
บทนำ.....	1
บทที่	
1 หลักพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับการทำคำพิพากษาและผลของคำพิพากษาของศาล.....	7
1.1 หลักพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับการทำคำพิพากษาของศาล.....	7
1.1.1 หลักนิติรัฐที่เกี่ยวกับการทำคำพิพากษาของศาล.....	7
1.1.1.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติรัฐ.....	8
1.1.1.2 หลักนิติรัฐที่เกี่ยวกับการทำคำพิพากษาของศาล..	21
1.1.2 หลักทั่วไปในการทำคำพิพากษาของศาล.....	23
1.1.2.1 องค์คณะในการทำคำพิพากษาคือใคร.....	24
1.1.2.2 การทำคำพิพากษาคือพิพากษาตามประเด็น	
แห่งคดีและไม่เกินคำขอ.....	31
1.1.2.3 การทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง.....	36
1.1.2.4 การห้ามแก้ไขเพิ่มเติมคำพิพากษา.....	48
1.2 หลักพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผลของคำพิพากษาของศาล.....	51
1.2.1 ข้อพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาล.....	52
1.2.1.1 ความสำคัญของคำพิพากษาของศาล.....	52
1.2.1.2 ประสิทธิภาพของคำพิพากษาของศาล.....	55
1.2.1.3 ผลบังคับในทางกฎหมายของคำพิพากษาของ	
ศาล.....	61

1.2.2	หลักทั่วไปเกี่ยวกับผลของคำพิพากษาของศาล.....	68
1.2.2.1	ผลผูกพันของคำพิพากษาของศาล.....	68
1.2.2.2	การไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล.....	77
1.2.2.3	การบังคับตามคำพิพากษาของศาล.....	77
2	ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ.....	87
2.1	ผลของคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส.....	87
2.1.1	โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และวิธีพิจารณาของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	88
2.1.1.1	โครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	88
2.1.1.2	อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	90
2.1.1.3	วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	95
2.1.2	ประเภทของคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	99
2.1.2.1	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบความ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย.....	99
2.1.2.2	คำวินิจฉัยชี้ขาดความชอบด้วยกฎหมายของ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา.....	100
2.1.2.3	คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติและสมาชิก ภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	100
2.1.2.4	คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับอำนาจในการตรา กฎหมายของรัฐบาลและรัฐบาล.....	101
2.1.2.5	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการ เลือกตั้งประธานาธิบดี.....	101
2.1.2.6	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการลง ประชามติ.....	101

2.1.3 ผลของคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	101
2.1.3.1 ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	102
2.1.3.2 การไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	108
2.1.3.3 การบังคับตามคำวินิจฉัยของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	109
2.2 ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมัน.....	110
2.2.1 โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และวิधिพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ..	110
2.2.1.1 โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ.....	110
2.2.1.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	113
2.2.1.3 วิधिพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	117
2.2.2 ประเภทของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	120
2.2.2.1 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบความ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย.....	120
2.2.2.2 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วย กฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร.....	121
2.2.2.3 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง ในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ..	121
2.2.2.4 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของสหพันธรัฐและมลรัฐ หรือระหว่างมลรัฐต่างๆด้วยกัน.....	121
2.2.2.5 คำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ.....	122
2.2.2.6 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการสั่งให้ยุบพรรคการเมือง.....	122
2.2.2.7 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำฟ้องประธานาธิบดี ผู้พิพากษาหรือตุลาการ.....	122
2.2.2.8 คำวินิจฉัยกรณีอื่นๆ.....	123

2.2.3 ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	123
2.2.3.1 ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	123
2.2.3.2 การไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ..	127
2.2.3.3 การบังคับตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	128
2.3 ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญออกสเตรีย.....	130
2.3.1 โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ.....	130
2.3.1.1 โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ.....	131
2.3.1.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	132
2.3.1.3 วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	135
2.3.2 ประเภทของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	137
2.3.2.1 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบความ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย.....	138
2.3.2.2 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบ ด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาและ คำวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา.....	138
2.3.2.3 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง ในเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรต่างๆ.....	138
2.3.2.4 คำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างสหพันธ์ มลรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	139
2.3.2.5 คำวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับผลของการ ลงประชามติ.....	139
2.3.2.6 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำฟ้องที่มีต่อองค์กร ของรัฐ.....	139
2.3.2.7 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำฟ้องโต้แย้งคำสั่ง ทางปกครอง.....	139

2.3.2.8 คำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการกระทำที่ขัดต่อ	
กฎหมายระหว่างประเทศ.....	140
2.3.3 ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	140
2.3.3.1 ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	140
2.3.3.2 การบังคับตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	141
3 ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไทย.....	145
3.1 ข้อพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญไทย.....	146
3.1.1 ความเป็นมาในการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญไทย.....	146
3.1.1.1 พัฒนาการของการเมืองหรือสถาบันที่ทำ	
หน้าที่ในการควบคุมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	
มิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ.....	147
3.1.1.2 การจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ	
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.....	152
3.1.2 โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ.....	153
3.1.2.1 องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ.....	153
3.1.2.2 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.....	154
3.1.3 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	154
3.1.3.1 อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ.....	155
3.1.3.2 อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น.....	162
3.1.4 วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	168
3.1.4.1 การยื่นและการถอนคำร้อง.....	168
3.1.4.2 การมีมติรับหรือไม่รับคำร้อง.....	169
3.1.4.3 การคัดค้านตุลาการ.....	169
3.1.4.4 การพิจารณา.....	171
3.1.4.5 คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง.....	172

3.2	ประเภทของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	173
3.2.1	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย.....	174
3.2.2	คำวินิจฉัยชี้ขาดความสมบูรณ์ในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรีและกรรมการการเลือกตั้ง.....	174
3.2.3	คำวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ.....	175
3.2.4	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมือง.....	175
3.2.5	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงานภายในวงงานของรัฐสภา.....	176
3.2.6	คำวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน.....	176
3.2.7	คำวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.....	177
3.2.8	คำวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541.....	177
3.3	ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	177
3.3.1	ผลของคำวินิจฉัยขององค์กรหรือสถาบันที่มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญก่อนการมีศาลรัฐธรรมนูญ.....	178
3.3.1.1	ผลของคำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภา.....	178
3.3.1.2	ผลของคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	182

3.3.2	ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.....	187
3.3.2.1	ความเป็นที่สุดเด็ดขาดของคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ.....	187
3.3.2.2	ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	188
4	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหาผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	202
4.1	ปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	202
4.1.1	ปัญหาเรื่องการมีผลผูกพันของคำวินิจฉัย.....	202
4.1.1.1	ขอบเขตของการมีผลผูกพันของคำวินิจฉัย.....	203
4.1.1.2	บุคคลที่ถูกผูกพันต่อคำวินิจฉัย.....	220
4.1.2	ปัญหาเรื่องการไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย.....	246
4.1.2.1	ผลต่อการกระทำที่เป็นการไม่ปฏิบัติตาม คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	246
4.1.2.2	ผลต่อตัวบุคคลหรือองค์กรกรณีที่ไม่ปฏิบัติ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	252
4.1.3	ปัญหาเรื่องการบังคับตามคำวินิจฉัย.....	254
4.1.3.1	กรณีที่ต้องมีการบังคับตามคำวินิจฉัย.....	254
4.1.3.2	บุคคลที่ถูกบังคับตามคำวินิจฉัย.....	259
4.1.3.3	องค์กรบังคับตามคำวินิจฉัย.....	262
4.1.3.4	วิธีการหรือมาตรการบังคับตามคำวินิจฉัย.....	264
4.2	ปัญหาผลของคำวินิจฉัยเฉพาะคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตรวจสอบ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย.....	267
4.2.1	ปัญหาเรื่องการเริ่มมีผลผูกพันของคำวินิจฉัย.....	267
4.2.2	ปัญหาเรื่องระยะเวลาของการมีผลผูกพันของคำวินิจฉัย.....	273

4.3 ปัญหาผลของคำวินิจฉัยเฉพาะคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ดำรงตำแหน่ง	
ทางการเมืองผู้ใดจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน.....	274
4.3.1 ปัญหาเรื่องการเริ่มมีผลผูกพันของคำวินิจฉัย.....	276
4.3.2 ปัญหาเรื่องการนับระยะเวลาห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง..	276
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	282
5.1 บทสรุป.....	282
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	288
ภาคผนวก	
ก. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 50/2542 เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่ง	
ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติทุน	
รัฐวิสาหกิจ พ.ศ.... มีข้อความขัดหรือแย้งหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม	
บทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ มาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย.....	295
ข. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 24/2543 เรื่อง ระเบียบคณะกรรมการการ	
เลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิก	
วุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ.....	299
ค. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 33/2543 เรื่อง อนุสัญญาว่าด้วยความ	
หลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจ	
แห่งรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224	
วรรคสอง หรือไม่.....	303
ง. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 38/2545 เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาล	
รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีมีปัญหา	
เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง.....	307

๑. คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 47/2547 เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณี การใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินและวุฒิสภาในกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่ง ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน.....	311
๒. สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 31/2548 เรื่อง สภาผู้แทนราษฎรขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอรายงานผลการตรวจสอบสิทธิ การละเมิดมนุษยชน “กรณีความรุนแรงอันเนื่องมาจากโครงการ ท่าอากาศยานไทย – มาเลเซีย”.....	327
บรรณานุกรม.....	332
ประวัติการศึกษา.....	348